

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	29. september 2023

Sak 105-2023

Regional fagplan habilitering

Forslag til vedtak:

1. Styret støtter forslag til gjennomføring av regional fagplan habilitering.
2. Styret anbefaler at det arbeides videre med kvalitetssikring av aktivitetsdata og med lik registreringspraksis innen habilitering. Styret ber også om at det arbeides videre med kostnadsberegninger av de foreslåtte tiltakene.
3. Styret ber om at innsatsområdene i den regionale fagplanen og tilhørende virkemidler for å realisere dem prioriteres, og at forventingene tydeliggjøres i oppdrag til helseforetakene.

Hamar, 22. september 2023

Terje Rootwelt
administrerende direktør

1 Hva saken gjelder

I juni 2022 vedtok ledelsen i Helse Sør Øst RHF (HSØ) et prosjektmandat for arbeid med fagplan for habiliteringstjenestene (vedlegg 1) med følgende føringer:

- Vurdere fremtidig behov for kapasitet, kompetanse og tilbud
- Prioritere innsatsområder og tiltak, som kan legges til grunn for videre tjenesteutvikling
- Kvalitetsforbedring og nye måter å jobbe på

Prosjektet ble ledet av prosjektleder fra HSØ, sammen med leder av regionsenter for habiliteringstjenesten for barn og unge (RHABU) og etter hvert representant fra ledernetverket i habiliteringstjenesten for voksne (HAVO). Det har vært deltagere fra alle helseforetak i styringsgruppe og prosjektgruppe. I tillegg har det deltatt representanter fra kommunehelsetjenesten, brukerrepresentanter og konserntillitsvalgte. Siden høsten 2022 har det pågått et omfattende arbeid med å kartlegge utfordringer, identifisere tiltak og prioritere tiltak. Det er brukt god tid til forankring, noe som sannsynligvis har bidratt til at fagmiljøet støtter innsatsområder og tiltak i prosjektrapporten.

Prosjektrapporten har vært på høring i alle helseforetak og aktuelle sykehus, og det er gjennomført digitale innspillmøter med syv av åtte helsefelleskap. Rapporten ble behandlet i HSØ sine ulike organer våren 2023 og i ledergruppen i HSØ 16. mai 2023. Ledergruppen anbefalte at fagområdet prioriteres, men at utkastet til styresak ble omarbeidet til en mer overordnet plan med konkrete tiltak. Ledergruppen påpekte at gjennomføring av tiltakene vil være kostnadskrevenende og at ressursbruk og økonomi ved gjennomføring av tiltakene bør fremkomme. Fagplanen er lagt frem for direktørmøtet i regionen 14. september 2023. Direktørmøte ga støtte til fagplanen, og ba samtidig om at kommunenes rolle og tidlig intervensjon blir vektlagt ved gjennomføring av fagplanen.

2 Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Innsatsområder

I arbeidet med Regional fagplan habilitering er det valgt seks innsatsområder som skal øke kvaliteten i pasienttilbudet, utjevne ulikheter i tjenestetilbudet, og styrke samarbeidet mellom fagområder internt i helseforetaket og mellom habiliteringstjenestene og kommunene.

1. Tidlig og intensiv innsats for barn med autisme
2. Utfordrende atferd
3. Psykisk helse
4. Medisinsk utredning og behandling
5. Intensiv habilitering for barn og unge
6. Følgetilstander av medfødte og tidlig ervervede skader/sykdommer hos voksne

Fagplanen viser tydelig hvilke områder som må styrkes. Det er enighet i fagmiljøene om at de tre første innsatsområdene bør prioriteres i fase 1. I møter med kommunene gjennom helsefelleskapene løftes de samme tre områdene frem som de viktigste for å styrke habiliteringstjenestene, og gi mer og raskere hjelp og veiledning til kommunene.

Det er laget en faseinndelt gjennomføringsplan med tre prioriterte innsatsområder for fase 1 (2023-2025). I fase 1 foreslås det også å iverksette utredning og planlegging av enkelte tiltak i de øvrige tre innsatsområdene.

Analyse og økonomi

Analyseenheten og finansavdelingen i Helse Sør-Øst RHF har vært involvert i den siste fasen av arbeidet med fagplanen. Foreløpige analyser viser at det på grunn av ulik organisering og varierende og ufullstendig registreringspraksis, er vanskelig ta ut data som kan gi et helhetlig bilde av habiliteringsfeltet i regionen.

Gjennomgangen viser en stor økning av antall pasienter inn i habiliteringstjenesten, særlig for barn og unge. Det er foreløpig vanskelig å konkludere om veksten er særlig knyttet til koronapandemien og følgelig kanskje kan avta noe igjen. Veksten i kontakter og pasienter er større enn den observerte kapasitetsveksten. Samtidig er variasjonen i både antall pasienter og kontakter per pasient mellom helseforetakene av en slik art at videre arbeid er nødvendig for å spesifisere nærmere både prevalens i spesialisthelsetjenesten og anbefalt nivå for oppfølgingsgrad (se vedlegg 4).

Sammenstilling av forekomst i spesialisthelsetjenesten og brutto fagårsverk, indikerer en sammenheng mellom kapasitet og antall pasienter. Førskolebarn med autisme er et klart unntak, hvor det er lav forskjell mellom områdene i Helse Sør-Øst i hvilket antall individer som følges opp – mens volumet av oppfølging varierer.

Det må jobbes videre med kvalitetssikring av aktivitetsdata og med lik registreringspraksis. Hvert helseforetak må foreta en gjennomgang av habiliteringstilbudet i sitt foretak, og utarbeide en opptrappingsplan for habilitering basert på fagplanens innsatsområder.

Helseforetakene må systematisk utvikle og forbedre praksis, og sammen med kommunene utvikle effektive metoder for samarbeid, veiledning og kompetanseheving.

Økningen i antallet henvisninger må også sees i lys av tilgjengelige ressurser og kompetanse i kommunene. Det er av stor betydning at spesialisthelsetjenesten samarbeider og understøtter kommunene i arbeidet med tidlig intervensjon og forebygging.

Det vises til vedlagte gjennomføringsplan for nærmere beskrivelse av utfordringsbildet innenfor de prioriterte innsatsområdene.

Prioriterte innsatsområder og tiltak i fase 1

1. Tidlig og intensiv innsats for barn med autisme

Helse Sør-Øst gir oppdrag til helseforetakene om å identifisere behov og styrke ressurser og kompetanse i habiliteringstjenesten med mål om å:

- få ned ventetidene på diagnostisk utredning av barn med mistanke om autisme i tråd med prioriteringsveileder (12 uker).
- bidra til at alle førskolebarn med autisme får et tilpasset og intensivt tilbud i tråd med faglige anbefalinger i samarbeid med kommunen.

2. Utfordrende atferd

Helse Sør-Øst RHF skal:

- sørge for at det utarbeides en felles regional behandlingslinje for utredning og behandling av utfordrende atferd hos voksne (dette finnes allerede for barn og unge). Alle helseforetak bør involveres i utarbeidelsen.
- gi oppdrag til helseforetakene om å styrke habiliteringstjenestene for å kunne implementere behandlingslinjen for utredning og behandling av utfordrende atferd hos barn og unge og tilsvarende behandlingslinje for voksne.

3. Psykisk helse

Helse Sør-Øst RHF skal:

- gi oppdrag til helseforetakene om å styrke tilbudet slik at de kan gi forsvarlig psykisk helsehjelp til de pasientene habiliteringstjenestene har ansvaret for.
- utarbeide en plan som skal sikre fremdrift og deltakelse fra både habilitering og psykisk helsevern i gjennomføring av tiltak i Fagplan habilitering og Fagplan for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (HSØ 2021) som berører pasienter med nevrotviklingsforstyrrelser.
- sette ned en arbeidsgruppe som skal vurdere behov for behandlingstilbud for barn, ungdom og voksne med moderat, alvorlig og dyp utviklingshemming og samtidig psykisk lidelse, og som har behov for mer omfattende behandling enn polikliniske konsultasjoner. Behovet for hjemmesykehus og ambulante tverrfaglige innsatsteam skal inngå i en slik vurdering.

Tiltak som skal utredes i fase 1 med tanke på gjennomføring i fase 2 og 3.

1. Medisinsk utredning og behandling:

Helse Sør-Øst RHF skal sette ned en arbeidsgruppe som skal beskrive legens rolle i habilitering og kompetanse- og ressursbehov. I tillegg beskrive ulike tiltak for å rekruttere leger til habilitering, og beskrive hvordan et utdanningsprogram for leger i habilitering kan utvikles og gjennomføres.

2. Intensiv habilitering for barn og unge:

Helse Sør-Øst RHF skal sørge for at det etableres en arbeidsgruppe som beskriver målgruppe for intensive tilbud, innhold i tilbudet for barnet og foreldrene, samarbeid med kommunen, inkl. ambulant arbeid og videre samarbeid etter intensive perioder.

3. Følgetilstander av medfødte skader/sykdommer hos voksne:

Helse Sør-Øst RHF skal gi et mandat til en arbeidsgruppe som skal definere hvilke pasienter og følgetilstander spesialisthelsetjenesten har ansvar for og hvilken rolle habiliterings-tjenesten for voksne bør ha i utredning og behandling.

Videre faser:

Basert på oppsummering og evaluering av gjennomførte tiltak i fase 1, skal det i løpet av 2025 utarbeides en plan for gjennomføring av de øvrige tiltakene i fagplanen. Det bør da også vurderes om deler av fagplanen bør revideres og/eller oppdateres.

3 Administrerende direktørs anbefaling

Fagplan habilitering svarer på prosjektmandatet gitt i juni 2022. Fagplanen baserer seg på nasjonale og regionale føringer, samt dokumentasjon som viser til utfordringer og langvarige ulikheter i tjenestetilbudet.

Prosjektrapport fra arbeidet med regional fagplan habilitering utpeker seks innsatsområder, med særlige behov for utvikling og utjevning av ulikheter i tjenestene.

Prosjektrapporten er utarbeidet med god involvering fra fagmiljøene, kommuner, brukerrepresentanter og tillitsvalgte. Det er utarbeidet en gjennomføringsplan for fase 1, hvor tre innsatsområder er prioritert. De prioriterte innsatsområdene har god støtte i fagmiljøene.

Foreløpige analyser indikerer variasjon i regionen når det gjelder organisering, tjenestetilbud og registreringspraksis. Administrerende direktør vil følge opp at det arbeides videre med kvalitetssikring av aktivitetsdata og registreringspraksis innen habilitering. Det er nødvendig med mer detaljerte kostnadsberegninger av de foreslåtte tiltakene.

Utvikling av habiliteringsområdet i spesialisthelsetjenesten krever prioritering i helseforetakene og tydelige styringssignaler fra Helse Sør-Øst RHF i tiden fremover.

Trykte vedlegg:

- Vedlegg 1 Prosjektmandat regional fagplan habilitering
- Vedlegg 2 Prosjektrapport Regional fagplan habilitering Helse Sør-Øst-RHF
- Vedlegg 3 Gjennomføringsplan regional fagplan – utfordringer, tiltak og gjennomføring
- Vedlegg 4 Notat om utvikling av antall pasienter og enkelte karakteristika i habiliteringstjenesten

Utrykte vedlegg:

- [Fagplan habilitering – Helse Sør-Øst RHF](#)